

Zdjęcie: Adobe Stock

JAK REAGOWAĆ NA NIEZGODNE Z PRAWEM DZIAŁANIA AKTYWISTÓW KLIMATYCZNYCH?

REDAKCJA

ADW. MAGDALENA MAJKOWSKA

PORADNIK DLA KIEROWCÓW I PRZECHODNIÓW

WWW.ORDOIURIS.PL

**JAK REAGOWAĆ NA NIEZGODNE Z PRAWEM
DZIAŁANIA AKTYWISTÓW KLIMATYCZNYCH?**

PORADNIK DLA KIEROWCÓW I PRZECHODNIÓW

REDAKCJA

ADW. MAGDALENA MAJKOWSKA

INSTYTUT NA RZECZ KULTURY PRAWNEJ ORDO IURIS

WARSZAWA 2024

Wydawnictwo Naukowe Instytutu na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris
Warszawa 2024

Redakcja

adw. Magdalena Majkowska

Autorzy

apl. adw. Grzegorz Górka
r. pr. Wawrzyniec Knoblauch
adw. Magdalena Majkowska
apl. radc. Bartosz Malewski
adw. Magdalena Prządka-Leszczyńska
r. pr. Jakub Słoniowski
Beata Trochanowska

Redakcja językowa i korekta

Maria Żółty, Dominik Zdort

Opracowanie graficzne, skład i łamanie

Ursines – Agencja Kreatywna. Błażej Zych | www.ursines.pl

Wydawca

Wydawnictwo Naukowe Instytutu na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris
ul. Zielna 39, 00-108 Warszawa
www.ordoiuris.pl

ISBN 978-83-68211-00-9

Cataloging-in-Publication (CIP) – Biblioteka Narodowa

Jak reagować na niezgodne z prawem działania
aktywistów klimatycznych? : poradnik
dla kierowców i przechodniów / redakcja:
adw. Magdalena Majkowska ; [autorzy apl. adw.
Grzegorz Górka, r. pr. Wawrzyniec Knoblauch,
adw. Magdalena Majkowska, apl. radc. Bartosz
Malewski, adw. Magdalena Prządka-Leszczyńska,
r. pr. Jakub Słoniowski, Beata Trochanowska].
- Warszawa : Instytut na rzecz Kultury Prawnej
Ordo Iuris, 2024

Spis treści

.....

Jak reagować, gdy klimatystyczna chuliganeria blokuje nam drogę?	7
Od redaktora	9
1. Czy blokowanie ulic jest zgodne z prawem?	11
2. Jakie czyny zabronione może realizować blokowanie ulic bez wcześniejszego zgłoszenia zgromadzenia publicznego?	11
3. Jak zorientować się, czy napotykając osoby blokujące ulicę, mamy do czynienia ze zgłoszonym zgromadzeniem?	15
4. Czy można uznać wtargnięcie na jezdnię przez aktywistów klimatycznych za zgromadzenie spontaniczne?	15
5. Czy zakłócanie wydarzeń kulturalnych, naukowych lub sportowych można zaliczyć do czynów zabronionych?	16
6. Niszczenie zabytków, pomników – znamiona jakich czynów zabronionych może realizować?	18
7. Czy chęć zwrócenia uwagi na kwestie klimatu uprawnia do nielegalnego blokowania ulic, niszczenia zabytków i pomników lub zakłócania wydarzeń artystycznych, sportowych czy naukowych?	19
8. Czy „obywatelskie nieposłuszeństwo” uprawnia do nielegalnego blokowania ulic, niszczenia zabytków i pomników lub zakłócania wydarzeń artystycznych, sportowych czy naukowych?	20
9. Jak się zachować, gdy jesteś świadkiem popełnienia przestępstwa lub wykroczenia?	21
10. Czy świadek zdarzenia może zastosować siłę fizyczną w celu ujęcia sprawcy czynu zabronionego?	22
11. Jak się zachować, gdy aktywiści klimatyczni blokują przejazd?	23
12. Czy świadek zdarzenia (kierowca lub przechodzień) może zastosować siłę fizyczną w celu usunięcia osoby blokującej ulicę i kiedy?	24

13.	Czy ten, kto usuwa z ulicy osoby blokujące przejazd, może odpowiadać karnie lub za popełnienie wykroczenia?	25
14.	Co jeśli aktywista jest przyklejony do asfaltu?	25
15.	Czy można dokonać zatrzymania obywatelskiego i stosować siłę, jeśli na miejscu jest już policja?	26
16.	Co mogę zrobić, gdy jestem świadkiem nielegalnego zablokowania ulicy, a na miejscu jest policja?	26
17.	Jakie dane podawać policji i jakie informacje są istotne w sytuacji zgłoszenia popełnionego przestępstwa lub wykroczenia?	27
18.	Czy policja ma prawo mnie wylegitymować, jeśli jestem świadkiem nielegalnego blokowania ulicy?	28
19.	Jak utrzymywać przebieg popełnienia czynu zabronionego?	28
20.	Czy świadek lub pokrzywdzony będzie musiał brać udział w postępowaniu karnym lub wykroczeniowym?	29
21.	Czy wobec sprawców nielegalnego blokowania ulicy, niszczenia zabytków i pomników lub zakłócania wydarzeń artystycznych, sportowych czy naukowych można zastosować postępowanie przyspieszone i co to oznacza dla świadka lub pokrzywdzonego?	30
22.	Czy mogę domagać się odszkodowania od osoby, która blokuje mi przejazd?	31
23.	Czy jesteśmy skazani na „ekoterroryzm”?	34

Jak reagować, gdy klimatystyczna chuliganeria blokuje nam drogę?

.....

W kreatywnym języku niemieckim stworzono niedawno określenie *Klimakleber*, które przyjęło się powszechnie i można je znaleźć w wielu mediach. *Kleben* to po niemiecku „kleić”, a słowa „*das Klima*” nie trzeba tłumaczyć. Ten neologizm odnosi się do czynności najchętniej wykonywanej przez klimatystycznych aktywistów, z którymi Niemcy muszą sobie radzić już od dłuższego czasu: przyklejania się do różnych powierzchni, a najchętniej do jezdni. W ostatnich miesiącach zjawisko klimatystycznych chuliganów trafiło niestety również do Polski.

Klimatystyczna chuliganeria niezmiennie kieruje się kilkoma zasadami. Zasady te nie są przypadkowe ani nie wynikają z przemyśleń szeregowych chuliganów. To przemyślana na wysokim szczeblu klimatystycznych ruchów i dopracowana strategia.

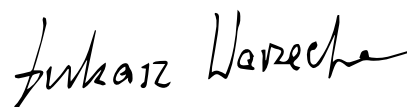
Po pierwsze – ich poczynania nigdy nie są zapowiadane ani zgłaszane. Po drugie – nie są zgłaszane, ponieważ istotą stosowanej przez nich metody jest jak największe utrudnienie życia przypadkowym osobom. To świadomie przyjęty *modus operandi*. Finansujący między innymi niemieckie *Die Letzte Generation*, a także wiele innych agresywnych grup klimatystycznych na świecie, amerykański *Climate Emergency Fund* na swojej stronie otwarcie formułuje ideę aktywizmu opartego na zakłócaniu normalnego funkcjonowania przypadkowym ludziom. Takie zakłócanie – co oczywiste – nie może być zapowiadane ani zgłaszane, ponieważ utraciłoby sens. Co ciekawe – bardzo rzadko tego typu poczynania są wymierzone bezpośrednio w rządzących, obwinianych przez klimatystów o bierność. Po trzecie – klimatysty uczestniczący w chuligańskich akcjach wykazują zachowania typowe dla sekty. To między innymi niereagowanie na bodźce zewnętrzne i uparte powracanie na miejsce blokady nawet po zniesieniu z drogi. Po czwarte – klimatysty posługują się na opisanie swoich akcji określeniem „nieposłuszeństwo obywatelskie”. Jest to rażące nadużycie. Ich działania nie polegają bowiem na niewypełnianiu ciężących na nich zobowiązań (np. na niepłaceniu podatków) i przyjęciu ewentualnych konsekwencji, ale na zwykłym łamaniu prawa w kwestiach niepowiązanych z istotą ich protestu, a ponadto są uciążliwe dla innych. Część teoretyków uznaje, że to kryterium wyklucza stosowanie pojęcia obywatelskiego nieposłuszeństwa.

Sytuacja w Polsce różni się o tyle od tych z Wielkiej Brytanii czy Niemczech, że polskie służby oraz wymiar sprawiedliwości na razie traktują akcje klimatystów jak zwykłe wybryki. W Zjednoczonym Królestwie akcje grup takich jak *Just Stop Oil* albo w Niemczech *Die Letzte Generation* wywoływały już tak potężne perturbacje (*vide* niedawny atak klimatystycznych bojówek na teren fabryki Tesli w Niemczech czy uporczywe blokowanie ważnych autostrad w Wielkiej Brytanii), że podjęto tam znacznie dalej idące kroki. W Zjednoczonym Królestwie zaczęto orzekać wobec klimatystów surowsze kary niż za zwykłe wybryki chuligańskie. W Niemczech sąd zdecydował, że przynajmniej na etapie śledztwa prokuratury *Die Letzte Generation* może być traktowana jak zorganizowana grupa przestępcza (*kriminelle Vereinigung*). Trudno powiedzieć, czy i kiedy doczekamy się podobnego stanowiska polskich instytucji.

Wyzwaniem dla zwykłych obywateli w Polsce jest zatem dzisiaj zrozumienie, z czym w prawnym wymiarze mamy właściwie do czynienia oraz co bezpiecznie może zrobić przykład kierowca, któremu klimatysty

zablokują drogę. Nie chodzi przecież o to, aby walczyć z łamaniem prawa przez klimatystycznych fanatów, samemu znaleźć się na celowniku wymiaru sprawiedliwości. A o to przecież nietrudno, bo klimatystyczne blokady budzą skrajnie negatywne emocje. Nie tylko w naszym kraju – wystarczy pobieżny przegląd Internetu, aby się o tym przekonać.

Odro luris, tworząc poradnik, który mają państwo przed sobą, wykonało zatem pracę bardzo potrzebną. I nawet jeśli niektórzy czytelnicy mogą być zawiedzeni tym, jak bardzo prawo ogranicza ich w tym, co mogą w obliczu klimatystycznego chuligaństwa zrobić – lepiej mieć tę świadomość, niż narazić się na dodatkowe konsekwencje. Najważniejsze, aby w obliczu klimatystycznej sekty zachować zdrowy rozsądek i chłodną głowę.

Łukasz Warzecha

Od redaktora

W godzinach szczytu wbiegają na główne ulice Warszawy, przyklejają się do asfaltu, tworząc gigantyczne korki i opóźniając przejazd karet pogotowia, zakłócają koncert w Filharmonii Narodowej i oblewają farbą warszawską syrenkę, krzycząc „To jest alarm! Jesteśmy ostatnim pokoleniem”... W ostatnim czasie działania aktywistów klimatycznych w Polsce ulegają znacznemu nasileniu i radykalizacji.

Obrona przez nich forma protestów w wielu przypadkach opiera się na zuchwałych aktach łamania prawa. Dbają, aby ich aktywność została zarejestrowana i odnotowana w mediach, i usprawiedliwiają swoje chuligańskie wybryki koniecznością wymuszenia na rządzie realizacji postawionych przez siebie postulatów. Ich działania uderzają przede wszystkim w mieszkańców miast, uprzykrzając im zwykłe, codzienne życie.

Prokuratura generalna Hiszpanii w raporcie dotyczącym zagrożeń dla bezpieczeństwa publicznego w 2023 r. uznała działania dwóch organizacji aktywistów klimatycznych (Futuro Vegetal i Extinction Rebellion) za akty terroru¹. Natomiast Sąd Krajowy w Monachium pod koniec 2023 r. prawomocnie orzekł, że niemieckie Ostatnie Pokolenie (niem. *Die Letzte Generation*) jest zorganizowaną grupą przestępczą². W tym czasie w Polsce rośnie liczba pokrzywdzonych chuligańskimi wybrykami aktywistów klimatycznych, więc obywatele zadają sobie pytanie, jak reagować na ich działania, aby nie narazić się przy okazji na konsekwencje prawne.

Szkoleni przed akcjami w terenie aktywiści klimatyczni doskonale zdają sobie sprawę ze swoich praw. Są też wcześniej instruowani, aby zachowywać bierny opór w razie konfrontacji z policją, kierowcami czy przechodniami.

Czy jesteśmy więc bezradni w obliczu ulicznego terroru, jakiemu codziennie poddają mieszkańców miast samowolny obrońcy naszej planety? Czy chęć zwrócenia uwagi na kwestie dotyczące klimatu uprawnia do nielegalnego blokowania ulic, niszczenia zabytków oraz zakłócenia wydarzeń artystycznych, sportowych czy naukowych?

Prawnicy Instytutu Ordo Iuris przygotowali krótki poradnik odpowiadający na szereg pytań i wątpliwości związanych z granicą dopuszczalnego przeciwdziałania chuligańskiemu wybrykom uprzykrzającym codzienne życie mieszkańców miasta przez blokowanie ulic, pospolity wandalizm oraz zakłócania publicznych wydarzeń. W publikacji zostały podane przykładowe wykroczenia i przestępstwa, których znamiona mogą realizować opisywane działania aktywistów klimatycznych.

1 M. Zatyka, *Hiszpania: prokuratura uznała działania aktywistów klimatycznych za akty terroru*, <https://www.pap.pl/aktualnosci/hiszpania-prokuratura-uznała-działania-aktywistów-klimatycznych-za-akty-terroru>, dostęp: 5 maja 2024 r.

2 A. Jarecka, *Wyrok sądu. Ostatnie Pokolenie grupą przestępczą*, <https://www.dw.com/pl/wyrok-sądu-ostatnie-pokolenie-grupa-przestępcza/a-67532421>, dostęp: 5 maja 2024 r.

Niezależnie od tego Instytut Ordo Iuris stosownie do swoich możliwości będzie oferował nieodpłatną pomoc prawną osobom, których prawa i wolności zostały naruszone w wyniku bezprawnych działań aktywistów klimatycznych.

Wyrażanie swoich poglądów i opinii czy korzystanie z konstytucyjnej wolności zgromadzeń nie może naruszać obowiązującego prawa, a tym bardziej nieść za sobą zagrożenia dla zdrowia lub życia innych ludzi. Skuteczne i natychmiastowe przeciwdziałanie tego rodzaju działaniom jest konieczne, aby zapobiec ich eskalacji, w przeciwnym razie w niedalekiej przyszłości polskie miasta mogą zostać całkowicie sparaliżowane przez ekoterrorystów.

adw. Magdalena Majkowska

Członek Zarządu Instytutu Ordo Iuris

1. Czy blokowanie ulic jest zgodne z prawem?

.....

Konieczne jest poczynienie rozróżnienia między zapowiedzianym wcześniej legalnym zgromadzeniem publicznym – które zasadniczo może odbywać się na drodze publicznej – a nagłym i niespodziewanym protestem, który nie korzysta z ochrony przewidzianej w ustawie o zgromadzeniach publicznych.

Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. – Prawo o zgromadzeniach (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1389; dalej – u.p.o.z.) przewiduje zasadniczo dwa tryby organizacji zgromadzeń publicznych:

- » tryb zwykły – w ramach tego trybu zgromadzenie może powodować utrudnienia w ruchu drogowym, w tym konieczność zmian w jego organizacji, jednak wymaga zgłoszenia go organowi gminy nie wcześniej niż na **30 dni** i nie później niż na **6 dni** przed planowanym terminem zgromadzenia właśnie w sytuacji, w której do takich utrudnień miałyby dojść; oczywistym powodem jest tutaj konieczność zapewnienia odpowiedniej płynności ruchu, koniecznych objazdów – tak by nie dochodziło m.in. do sytuacji zagrożenia życia czy zdrowia z uwagi na utrudnienia w dojeździe służb ratunkowych, konieczność zapewnienia należytej asysty policji i zabezpieczenia zgromadzenia;
- » tryb uproszczony (art. 21 u.p.o.z.) – dopuszczalny, jeśli zgromadzenie publiczne nie będzie powodować utrudnień w ruchu drogowym, a w szczególności zmian w jego organizacji; w ramach tego trybu wymagane jest zgłoszenie zgromadzenia organowi gminy nie wcześniej niż na **30 dni** i nie później niż na **2 dni** przed planowanym terminem jego organizacji.

Blokowanie ulic bez uprzedniego zgłoszenia organowi gminy nie jest zatem legalne. Odnosząc się zaś do ostatnio nagłaśnianych zachowań aktywistów klimatycznych, którzy wchodzą na jezdnię w miejscach do tego nie przeznaczonych i siadają na niej, zmuszając jadące samochody do gwałtownego hamowania i zatrzymania się, podkreślić należy, że **tego typu zachowanie nie korzysta z ochrony ustawy – Prawo o zgromadzeniach właśnie z powodu braku wcześniejszego zgłaszania zgromadzenia.**

2. Jakie czyny zabronione może realizować blokowanie ulic bez wcześniejszego zgłoszenia zgromadzenia publicznego?

.....

W przypadku, gdy zgromadzenie nie zostało zgłoszone w trybie zwykłym, blokowanie ulic może wypełniać znamiona następujących czynów zabronionych:

Art. 90 Kodeksu wykroczeń (k.w.)

Tamowanie lub utrudnianie ruchu

§ 1. Kto tamuje lub utrudnia ruch na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu, podlega karze grzywny do 500 złotych lub karze nagany.

§ 2. Jeżeli wykroczenia, o którym mowa w § 1, dopuszcza się prowadzący pojazd mechaniczny, podlega karze grzywny nie niższej niż 500 złotych.

Art. 52 k.w.

Naruszenie przepisów o zgromadzeniach

[...]

§ 2. Kto:

- 1) przeszkadza lub usiłuje przeszkodzić w organizowaniu lub w przebiegu niezakazanego zgromadzenia,
 - 2) **organizuje zgromadzenie bez wymaganego zawiadomienia lub przewodniczy takiemu zgromadzeniu lub zgromadzeniu zakazanemu,**
 - 3) przewodniczy zgromadzeniu po rozwiązaniu go,
 - 4) bezprawnie zajmuje lub wzbrania się opuścić miejsce, którym inna osoba lub organizacja prawnie rozporządza jako organizator lub przewodniczący zgromadzenia
- podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny.

[...]

§ 4. Podżeganie i pomocnictwo są karalne.

Oprócz powyższych podstawowych przepisów wykroczeniowych wtargnięcie na ulicę będzie mogło – w zależności od okoliczności – wypełniać znamiona szeregu innych czynów zabronionych, tytułem przykładu:

Art. 86 § 1 k.w.

Zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym

§ 1. Kto na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu, nie zachowując należytej ostrożności, powoduje zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym, podlega karze grzywny.

Art. 92 § 1 k.w.

Niestosowanie się do znaku, sygnału lub polecenia w ruchu drogowym

§ 1. Kto nie stosuje się do znaku lub sygnału drogowego albo do sygnału lub polecenia osoby uprawnionej do kierowania ruchem lub do kontroli ruchu drogowego, podlega karze grzywny albo karze nagany.

Art. 97 k.w.

Naruszenie przepisów o bezpieczeństwie lub porządku w ruchu drogowym

Uczestnik ruchu lub inna osoba znajdująca się na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu, a także właściciel lub posiadacz pojazdu, który wykracza przeciwko innym przepisom ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym lub przepisom wydanym na jej podstawie, podlega karze grzywny do 3000 złotych albo karze nagany.

Art. 99 § 1 pkt 2 k.w.

Niszczenie lub uszkodzenie drogi i urządzeń drogowych

§ 1. Kto:

[...]

- 2) niszczy lub uszkodza drogę publiczną lub drogę w strefie zamieszkania, przynależności lub urządzenia drogowe,

[...]

podlega karze grzywny albo karze nagany.

Art. 14 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1047 z późn. zm.)

Zakazy dotyczące pieszych

Zabrania się:

- 1) wchodzenia na jezdnię lub drogę dla rowerów:
 - a) bezpośrednio przed jadący pojazd, w tym również na przejściu dla pieszych,
 - b) spoza pojazdu lub innej przeszkody ograniczającej widoczność drogi;
- 2) przechodzenia przez jezdnię lub drogę dla rowerów w miejscu o ograniczonej widoczności drogi;
- 3) zwalniania kroku lub zatrzymywania się bez uzasadnionej potrzeby podczas przechodzenia przez jezdnię, drogę dla rowerów lub torowisko;
- 4) przebiegania przez jezdnię lub drogę dla rowerów;
- 5) chodzenia po torowisku;
- 6) wchodzenia na torowisko, gdy zapory lub półzapory są opuszczone lub opuszczanie ich rozpoczęto;
- 7) przechodzenia przez jezdnię lub drogę dla rowerów w miejscu, w którym urządzenie zabezpieczające lub przeszkoda oddzielają drogę dla pieszych lub drogę dla pieszych i rowerów od jezdni lub drogi dla rowerów, bez względu na to, po której stronie jezdni one się znajdują;
- 8) korzystania z telefonu lub innego urządzenia elektronicznego podczas wchodzenia lub przechodzenia przez jezdnię, drogę dla rowerów lub torowisko, w tym również podczas wchodzenia lub przechodzenia przez przejście dla pieszych – w sposób, który prowadzi do ograniczenia możliwości obserwacji sytuacji na jezdni, drodze dla rowerów, torowisku lub przejściu dla pieszych.

Zdjęcie: Adobe Stock

Nagłe zablokowanie ulicy może doprowadzić np. do uniemożliwienia bądź opóźnienia przejazdu karetki pogotowia. W takiej sytuacji możemy mieć do czynienia z dopuszczeniem się przez osoby, które wtargnęły na ulicę, przestępstwa z art. 160 Kodeksu karnego (k.k.), polegającego na narażeniu człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu.

Art. 160 k.k.

Narażenie człowieka na niebezpieczeństwo

§ 1. Kto naraża człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli na sprawcy ciąży obowiązek opieki nad osobą narażoną na niebezpieczeństwo, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 4. Nie podlega karze za przestępstwo określone w § 1–3 sprawca, który dobrowolnie uchylił grożące niebezpieczeństwo.

§ 5. Ściganie przestępstwa określonego w § 3 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Natomiast gdyby wtargnięcie grupy osób na ulicę spowodowało konieczność nagłego hamowania i doprowadziło do powstania karambolu drogowego, to wówczas tego typu zdarzenie można byłoby rozważać jako przestępstwo spowodowania niebezpieczeństwa katastrofy w ruchu lądowym, tj. z art. 174 k.k.

Art. 174 k.k.

Sprowadzenie niebezpieczeństwa katastrofy w komunikacji

§ 1. Kto sprowadza bezpośrednie niebezpieczeństwo katastrofy w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Takie działania jak nagłe i niezapowiedziane blokady dróg w sytuacji, gdy środowiska aktywistów klimatycznych nie ukrywają, że mają na celu przymuszenie polskiego rządu do podjęcia określonych działań, wpisują się co najmniej częściowo w definicję przestępstwa terrorystycznego zawartą w art. 115 § 20 k.k. (a w przypadku sprowadzenia niebezpieczeństwa katastrofy w komunikacji mogą się wpisywać w nią w całości).

Zdjęcie: Freepik

Art. 115 k.k.

Przestępstwo o charakterze terrorystycznym

§ 20. Przestępstwem o charakterze terrorystycznym jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 5 lat, popełniony w celu:

- 1) poważnego zastraszenia wielu osób,
 - 2) zmuszenia organu władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa albo organu organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania określonych czynności,
 - 3) wywołania poważnych zakłóceń w ustroju lub gospodarce Rzeczypospolitej Polskiej, innego państwa lub organizacji międzynarodowej
- a także groźba popełnienia takiego czynu.

3. Jak zorientować się, czy napotykając osoby blokujące ulicę, mamy do czynienia ze zgłoszonym zgromadzeniem?

.....

Gdy na drogach publicznych odbywa się zgłoszone wcześniej zgromadzenie publiczne, na miejscu powinna być obecna policja lub Straż Miejska w celu zabezpieczenia przebiegu demonstracji. Nieobecność służb porządkowych może wskazywać na to, że zgromadzenie nie zostało wcześniej zgłoszone. Innym sposobem na zweryfikowanie, czy mamy do czynienia ze zgromadzeniem zgłoszonym, jest sprawdzenie tego na stronie internetowej w Biuletynie Informacji Publicznej, gdzie publikowane są informacje o miejscach i terminach organizowanych zgromadzeń.

Ponadto na miejscu odbywającego się zgromadzenia publicznego musi być obecny przewodniczący zgromadzenia, który powinien stale nosić widoczny identyfikator. Brak takiej osoby może wskazywać na to, że wydarzenie nie ma charakteru zgromadzenia publicznego i nie zostało zgłoszone organowi gminy w ustawowych terminach.

4. Czy można uznać wtargnięcie na jezdnię przez aktywistów klimatycznych za zgromadzenie spontaniczne?

.....

Zgodnie z ustawową definicją zgromadzeniem spontanicznym jest zgromadzenie, które odbywa się w związku z zaistniałym nagłym i niemożliwym do wcześniejszego przewidzenia wydarzeniem związanym ze sferą publiczną, którego odbycie w innym terminie byłoby niecelowe lub mało istotne z punktu widzenia debaty publicznej.

Aby można było mówić o zgromadzeniu spontanicznym, musi zatem dojść do spełnienia wszystkich wymienionych niżej przesłanek:

- » zgromadzenie musi odbywać się w związku z zaistniałym wydarzeniem nagłym;
- » wydarzenie nie może być możliwe do wcześniejszego przewidzenia;
- » wydarzenie musi być związane ze sferą publiczną;
- » odbycie zgromadzenia w innym terminie musi być niecelowe lub mało istotne z punktu widzenia debaty publicznej.

Jeśli chodzi o temat zmian klimatu, wydaje się, że o ile możliwa jest interpretacja uznająca je za obiektywne zachodzące, a więc za wydarzenie zaistniałe, i za kwestię związaną ze sferą publiczną, o tyle nie budzi wątpliwości, że trudno uznać ewentualne zmiany klimatyczne za wydarzenie nagłe, niemożliwe do wcześniejszego przewidzenia. Brak też argumentów za tym, aby stwierdzić, że odbycie zgromadzenia w takiej sprawie w innym terminie byłoby niecelowe lub mało istotne z punktu widzenia debaty publicznej.

Wtargnięcie na jezdnię, którego dopuszczają się aktywiści klimatyczni, nie stanowi zgromadzenia spontanicznego w rozumieniu ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. – Prawo o zgromadzeniach.

Na marginesie warto odnotować, że zgromadzenie spontaniczne może być rozwiązane przez funkcjonariusza kierującego działaniami policji przez wydanie decyzji ustnej podlegającej natychmiastowemu wykonaniu, poprzedzonej dwukrotnym ostrzeżeniem uczestników zgromadzenia spontanicznego o możliwości jego rozwiązania, a następnie ogłoszonej publicznie uczestnikom tego zgromadzenia, jeżeli jego przebieg:

- » zagraża życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu w znacznych rozmiarach;
- » powoduje poważne zagrożenie bezpieczeństwa lub porządku publicznego;
- » powoduje istotne zagrożenie bezpieczeństwa lub porządku ruchu drogowego na drogach publicznych;
- » narusza przepisy ustawy – Prawo o zgromadzeniach albo przepisy karne;
- » zakłóca przebieg zgromadzenia zwykłego, uproszczonego lub cyklicznego.

5. Czy zakłócanie wydarzeń kulturalnych, naukowych lub sportowych można zaliczyć do czynów zabronionych?

.....

Wszelkie próby zakłócenia wydarzeń kulturalnych, naukowych czy społecznych poprzez krzyk, hałas, alarm lub inny wybryk mogą zostać uznane za wykroczenie z art. 51 k.w.

Art. 51 k.w.

Zakłócenie spokoju lub porządku publicznego

§ 1. Kto krzykiem, hałasem, alarmem lub innym wybrykiem zakłóca spójność, porządek publiczny, spoczynek nocny albo wywołuje zgorszenie w miejscu publicznym, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 ma charakter chuligański lub sprawca dopuszcza się go, będąc pod wpływem alkoholu, środka odurzającego lub innej podobnie działającej substancji lub środka, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 3. Podżeganie i pomocnictwo są karalne.

Zdjęcie: Facebook.com/ostatniepokoleniepl

Zakłócenie imprezy masowej (tj. imprezy masowej artystyczno-rozrywkowej, masowej imprezy sportowej, w tym meczu piłki nożnej) może wypełniać także – w zależności od okoliczności – znamiona jednego lub łącznie kilku z poniższych czynów zabronionych.

Art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych

Niewykonanie polecenia porządkowego

Kto nie wykonuje polecenia porządkowego lub wezwania, wydanego na podstawie niniejszej ustawy przez służby porządkowe lub służby informacyjne, w czasie i w miejscu imprezy masowej, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 2000 zł.

Art. 60 ust. 1 ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych

Wdarcie się na teren, na którym rozgrywane są zawody sportowe

Kto w czasie trwania masowej imprezy sportowej, w tym meczu piłki nożnej, wdziera się na teren, na którym rozgrywane są zawody sportowe, albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza, podlega grzywnie nie mniejszej niż 180 stawek dziennych, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

Zdjęcie: Facebook.com/ostatniepokoleniepl

6. Niszczenie zabytków, pomników – znamiona jakich czynów zabronionych może realizować?

.....

Zniszczenie lub uszkodzenie zabytku lub pomnika może wypełniać – w zależności od okoliczności – znamiona jednego lub łącznie kilku czynów zabronionych. Poniżej wykaz przykładowych przestępstw.

Art. 108 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Niszczenie lub uszkodzanie zabytku

1. Kto niszczy lub uszkodza zabytek, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.
2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
3. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 polegające na zniszczeniu zabytku sąd orzeka na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków nawiązkę w wysokości do wartości zniszczonego zabytku.
4. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 polegające na uszkodzeniu zabytku sąd orzeka obowiązek przywrócenia stanu poprzedniego, a jeśli obowiązek taki nie byłby wykonalny – nawiązkę na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków w wysokości do wartości uszkodzenia zabytku.
5. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 2 sąd może orzec na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków nawiązkę w wysokości od trzykrotnego do trzydziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia.

Art. 261 k.k.

Znieważenie pomnika

Kto znieważa pomnik lub inne miejsce publiczne urządzone w celu upamiętnienia zdarzenia historycznego lub uczczenia osoby, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

Art. 288 k.k.

Zniszczenie rzeczy

- § 1. Kto cudzą rzecz niszczy, uszkodza lub czyni niezdatną do użytku, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- § 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.
- § 3. Karze określonej w § 1 podlega także ten, kto przerywa lub uszkodza kabel podmorski albo narusza przepisy obowiązujące przy zakładaniu lub naprawie takiego kabla.
- § 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Zabytki i pomniki stanowią ważny element życia społecznego i tym samym wymagają poszanowania i odpowiedniej ochrony. Ich zniszczenie lub uszkodzenie narusza nie tylko ich integralność fizyczną, ale stanowi również napaść na dobro wspólne. Stąd za tego rodzaju przestępstwa konieczne są kary, które mają zapewnić utrzymanie porządku i bezpieczeństwa.

W tym kontekście nie można zapominać o obostrzeniu odpowiedzialności przewidzianym w art. 294 § 2 k.k. za dopuszczenie się przestępstwa uszkodzenia mienia (rzeczy) wobec dóbr o szczególnym znaczeniu dla kultury.

Art. 294 k.k.

Obostrzenie odpowiedzialności

§ 1. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 278 § 1, 1a, 2, 3a lub 5, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1 lub 2, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, art. 290 § 1 lub w art. 291 § 1, w stosunku do mienia znacznej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Tej samej karze podlega sprawca, który dopuszcza się przestępstwa wymienionego w § 1 w stosunku do dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury.

§ 3. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 278 § 1, 1a, 2, 3a lub 5, art. 279 § 1, art. 280 § 1, art. 281, art. 282, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1 lub 2, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, art. 290 § 1 lub w art. 291 § 1, w stosunku do mienia o wartości większej niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.

§ 4. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 278 § 1, 1a, 2, 3a lub 5, art. 279 § 1, art. 280, art. 281, art. 282, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1 lub 2, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, art. 290 § 1 lub w art. 291 § 1, w stosunku do mienia o wartości większej niż dziesięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.

Należy także zauważyć, że umyślne niszczenie, uszkodzenie lub czynienie niezdatną do użytku cudzej rzeczy, jeżeli sprawca działa publicznie i bez powodu albo z oczywiście błahego powodu, okazując przez to rażące lekceważenie porządku prawnego, stanowi występki o charakterze chuligańskim. Stwierdzając, że sprawca dopuścił się występkę o charakterze chuligańskim, sąd wymierza karę przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości nie niższej od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.

Art. 115 § 21 k.k.

Występek o charakterze chuligańskim - definicja

§ 21. Występkę o charakterze chuligańskim jest występki polegający na umyślnym zamachu na zdrowie, na wolność, na cześć lub nietykalność cielesną, na bezpieczeństwo powszechne, na działalność instytucji państwowych lub samorządu terytorialnego, na porządek publiczny, albo na umyślnym niszczeniu, uszkodzeniu lub czynieniu niezdatną do użytku cudzej rzeczy, jeżeli sprawca działa publicznie i bez powodu albo z oczywiście błahego powodu, okazując przez to rażące lekceważenie porządku prawnego.

Art. 57a. k.k.

Kara za występki chuligański; nawiązka

§ 1. Skazując za występki o charakterze chuligańskim, sąd wymierza karę przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości nie niższej od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.

§ 2. W wypadku określonym w § 1 sąd orzeka nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, chyba że orzeka obowiązek naprawienia szkody, obowiązek zadośćuczynienia za doznaną krzywdę lub nawiązkę na podstawie art. 46. Jeżeli pokrzywdzony nie został ustalony, sąd może orzec nawiązkę na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

7. Czy chęć zwrócenia uwagi na kwestie klimatu uprawnia do nielegalnego blokowania ulic, niszczenia zabytków i pomników lub zakłócania wydarzeń artystycznych, sportowych czy naukowych?

.....

Na tak postawione pytanie należy udzielić jednoznacznej odpowiedzi – nie. Chęć zwrócenia uwagi na kwestie klimatu nie uprawnia do nielegalnego blokowania ulic, niszczenia zabytków, zakłócania wydarzeń artystycznych, sportowych czy naukowych – nawet gdybyśmy uznali sam fakt zmian klimatycznych za obiektywnie zachodzący, a problematykę z nimi związaną za temat ważki społecznie.

Takie zachowanie może wypełniać – w zależności od okoliczności – znamiona jednego czynu zabronionego lub łącznie kilku z takich czynów, które zostały wskazane w pkt. 2, 4 i 5 niniejszego poradnika.

Zdjęcie: Facebook.com/ostatniepokoleniepl

8. Czy „obywatelskie nieposłuszeństwo” uprawnia do nielegalnego blokowania ulic, niszczenia zabytków i pomników lub zakłócania wydarzeń artystycznych, sportowych czy naukowych?

.....

Pojęcie „obywatelskiego nieposłuszeństwa” nie zostało zdefiniowane w polskim ustawodawstwie. Przyjęto się rozumieć je jako świadome, dobrowolne, pozbawione przemocy zachowanie sprzeczne z przepisami prawa, polegające albo na czynnym działaniu, które wiąże się z określoną sankcją, albo na powstrzymaniu się od działania, do którego sprawca jest zobowiązany, który to brak działania również wiąże się z określoną sankcją (np. niepłacenie podatków), przy czym zachowanie to stanowi wyraz protestu obywatela lub grupy obywateli wobec prawa niesłusznego, niesprawiedliwego, naruszającego podstawowe zasady państwa prawa i wolności obywatelskie.

Obywatelskie nieposłuszeństwo nie może naruszać praw i swobód obywatelskich pozostałych obywateli, którzy mają uzasadnione prawo oczekiwania, że państwo będzie chronić ich prawa i ustanowiony prawem porządek społeczny.

Działania tzw. klimatycznych aktywistów nie mogą zatem stanowić obywatelskiego nieposłuszeństwa, bowiem niestwierdzone jednoznacznie i obiektywnie zmiany klimatu nie mogą uzasadniać blokowania ulic (a więc naruszenia m.in. konstytucyjnej wolności przemieszczania się).

Art. 52 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

Wolność przemieszczania się

1. Każdemu zapewnia się wolność poruszania się po terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz wyboru miejsca zamieszkania i pobytu.
2. Każdy może swobodnie opuścić terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
3. Wolności, o których mowa w ust. 1 i 2, mogą podlegać ograniczeniom określonym w ustawie.
4. Obywatela polskiego nie można wydręczyć z kraju ani zakazać mu powrotu do kraju.
5. Osoba, której pochodzenie polskie zostało stwierdzone zgodnie z ustawą, może osiedlić się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na stałe.

9. Jak się zachować, gdy jesteś świadkiem popełnienia przestępstwa lub wykroczenia?

.....

Niezwłocznie po ujawnieniu czynu zabronionego, czy to w formie przestępstwa, czy wykroczenia, należy powiadomić stosowne służby, czyli albo policję, albo straż miejską.

Warto również udokumentować przebieg zdarzenia za pomocą zdjęć i filmów (patrz także pkt 19).

Jeżeli ujawniono popełnienie czynu zabronionego w trakcie jego trwania, wówczas można podjąć działania zmierzające do ujęcia sprawcy, w przypadku gdy ten podejmuje działania zmierzające do ucieczki lub nie znamy jego tożsamości. Osobę ujętą należy niezwłocznie przekazać policji. Pojęcie „niezwłocznie” oznacza tu czas niezbędny do zawiadomienia policji i jej przybycia, ewentualnie czas potrzebny na samodzielne doprowadzenie na komisariat policji lub do najbliższego patrolu osoby ujętej w sytuacji, gdy nie istnieje obiektywna możliwość zawiadomienia policji o dokonaniu ujęcia osoby na gorącym uczynku przestępstwa lub w pościgu (np. w przypadku braku telefonu)³.

Jeżeli czyn już popełniono, wówczas należy złożyć zawiadomienie o jego popełnieniu. Zawiadomienie można złożyć ustnie najbliższemu funkcjonariuszowi lub pisemnie w najbliższej jednostce policji. W przypadku zgłoszenia ustnego warto potwierdzić je poprzez wysłanie wiadomości mailowej skierowanej do jednostki policji właściwej dla miejsca popełnienia czynu zabronionego. W wiadomości tej należy opisać całe zdarzenie, załączyć posiadany materiał dowodowy, a także podać personalia świadków. W odpowiedzi na takie zgłoszenie powinniśmy otrzymać odpowiedź z podaniem sygnatury, pod jaką została zarejestrowana sprawa.

³ K. Eichstaedt, komentarz do art. 243 k.p.k. [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I. Art. 1–424*, wyd. VII, LEX 2024.

10. Czy świadek zdarzenia może zastosować siłę fizyczną w celu ujęcia sprawcy czynu zabronionego?

.....

W razie próby ucieczki sprawcy, gdy zachodzi obawa jego ukrycia się lub nie można ustalić jego tożsamości, świadek przestępstwa może dokonać obywatelskiego zatrzymania sprawcy do czasu przybycia policji. Nie ulega wątpliwości, że w celu ujęcia sprawcy nieunikniona jest często potrzeba zastosowania siły fizycznej i tym samym naruszenia nietykalności cielesnej osoby, a nierzadko niezbędne jest obezwładnienie ujmowanego czy jego przytrzymanie.

Brak skorzystania z takich form fizycznego oddziaływania w stosunku do sprawcy przestępstwa praktycznie eliminowałby możliwość skutecznego jego ujęcia, gdyż w znakomitej większości przypadków sprawca nie zareagowałby na wezwanie pochodzące od osoby cywilnej. Podstawę do takiego działania stanowi art. 243 Kodeksu postępowania karnego (k.p.k.).

Art. 243 k.p.k.

Ujęcie obywatelskie

§ 1. Każdy ma prawo ująć osobę na gorącym uczynku przestępstwa lub w pościgu podjętym bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa, jeżeli zachodzi obawa ukrycia się tej osoby lub nie można ustalić jej tożsamości.

§ 2. Osobę ujętą należy niezwłocznie oddać w ręce Policji.

Zatrzymania obywatelskiego może dokonać każdy, nie tylko osoba pokrzywdzona danym przestępstwem.

Obywatelskie zatrzymanie dotyczy sytuacji, gdy organy państwowe uprawnione do zwalczania przestępstw nie mogą w danej chwili zareagować, a bierne oczekiwanie na ich przybycie pozwoliłoby sprawcy oddalić się z miejsca przestępstwa, a w konsekwencji spowodować nawet bezpowrotnie utratę możliwości ustalenia jego personaliów. Podstawowym warunkiem pozwalającym na zastosowanie obywatelskiego zatrzymania sprawcy przestępstwa na gorącym uczynku lub w pościgu podjętym bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa jest obawa ukrycia się tej osoby lub niemożność ustalenia jej tożsamości.

OBYWATELSKIE ZATRZYMANIE

Sprawca zatrzymany na gorącym uczynku

Sprawca zatrzymany w pościgu podjętym bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa

Zachodzi obawa ukrycia się sprawcy

Nie można ustalić tożsamości sprawcy

Grafika: Freepik

Osoba dokonująca zatrzymania powinna mieć przekonanie, że sprawca jest zdolny do poniesienia odpowiedzialności karnej, tj. ma ukończone przynajmniej 17 lat (wyjątkowo lat 15 – art. 10 § 2 k.k.), a popełniony przez niego czyn jest zawiniony i społecznie szkodliwy w stopniu większym niż znikomy.

Nie ma przeszkód, by uznać, że do ujęcia na gorącym uczynku doszło w sytuacji, gdy wprowadzie przestępstwo zostało już popełnione, ale sprawca nadal pozostawał na miejscu, a z okoliczności wyraźnie wynikało, że osoba ta jest odpowiedzialna za popełniony czyn.

W przypadku pościgu za sprawcą bezpośrednio po popełnieniu przez niego czynu zabronionego istotne jest, aby pomiędzy zaistniałym zdarzeniem a pościgiem zachodziła nieprzerwana ciągłość czasowo-przestrzenna. Osobę zatrzymaną należy niezwłocznie oddać w ręce policji.

Przy zastosowaniu siły fizycznej podczas obywatelskiego zatrzymania działanie to należy miarkować i podejmować jedynie w stopniu niezbędnym dla faktycznego zatrzymania osoby i przekazania jej policji. Nie może przy tym dojść do przekroczenia granic obrony koniecznej lub stanu wyższej konieczności.

Zatrzymanie obywatelskie niespełniające wymogów (w sytuacji, gdy można ustalić tożsamość osoby popełniającej przestępstwo lub nie zachodzi obawa ukrycia się tej osoby) może pociągać za sobą odpowiedzialność cywilną za wyrządzoną szkodę, a także odpowiedzialność karną. Istnieje bowiem możliwość zakwalifikowania takiego działania jako bezprawnego pozbawienia wolności lub jako zmuszania innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia, poprzez zastosowanie wobec niej przemocy lub groźby bezprawnej. Z podobnymi konsekwencjami należy się także liczyć w sytuacji nadużywania siły i środków podczas zatrzymania obywatelskiego.

11. Jak się zachować, gdy aktywiści klimatyczni blokują przejazd?

.....

Grafiki: Freepik

W pierwszej kolejności należy wezwać osoby blokujące jezdnię do dobrowolnego opuszczenia jezdni. W przypadku niepowodzenia należy wezwać policję. Do czasu przyjazdu policji możliwe jest podjęcie próby samodzielnego usunięcia z jezdni osób, które znajdując się na niej w niedozwolonym miejscu, mogą dopuszczać się popełnienia szeregu wykroczeń lub występków. Osoby takie można próbować przenieść z jezdni w inne bezpieczne miejsce, w którym nie będą stanowiły niebezpieczeństwa dla siebie i pozostałych użytkowników drogi. **Istotne jest, aby działania te były pozbawione agresji i przemocy fizycznej.** Nie powinny być też poprzedzone groźbą, należy jednak poprzedzić je wyraźnym ostrzeżeniem, że w momencie, kiedy osoby te nie opuszczą jezdni samodzielnie, zostaną przeniesione wbrew własnej woli.

Można wyobrazić sobie sytuację, w której aktywista klimatyczny przeprowadzony przy użyciu siły w inne miejsce, natychmiast wraca na jezdnię i rozpoczyna kolejną blokadę. W takim przypadku zasadne jest rozważenie podjęcia działań w celu zatrzymania takiej osoby poza pasem jezdni, przy czym zastosowane działania muszą być wystarczające do odparcia zamachu i nie mogą przekraczać stopnia potencjalnego zagrożenia, a także muszą uwzględniać wszystkie okoliczności zdarzenia (np. stosunek liczby osób dokonujących zatrzymania do liczby sprawców). Wykluczone jest stosowanie jakiegokolwiek agresji już po ujęciu sprawcy, należy wówczas podejmować tylko czynności uniemożliwiające mu ucieczkę.

W sytuacji, kiedy na miejscu obecni są funkcjonariusze policji, należy złożyć u nich zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstw opisanych w pkt. 2 i wezwać funkcjonariuszy policji do usunięcia z jezdni osób, które nie powinny się tam znajdować.

Warto zadbać o to, aby całość zdarzenia – w tym ewentualne rozmowy z tzw. aktywistami klimatycznymi i kierowane do nich wezwania do samodzielnego, dobrowolnego opuszczenia jezdni, jak również rozmowy z funkcjonariuszami policji i ich działania – została nagrana. Nagranie wideo posłuży ewentualnie jako dowód w sprawie (patrz również pkt 19).

12. Czy świadek zdarzenia (kierowca lub przechodzień) może zastosować siłę fizyczną w celu usunięcia osoby blokującej ulicę i kiedy?

.....

Blokowanie ulicy wyczerpuje znamiona szeregu wykroczeń, o których mowa w pkt. 2. Zgodnie z art. 45 § 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (k.p.s.w.) instytucja zatrzymania obywatelskiego ma również zastosowanie do sprawców wykroczeń. Oznacza to, że w przypadku, gdy jesteśmy świadkami takiego wykroczenia, a nie znamy tożsamości sprawcy lub zachodzi obawa, iż ukryje się on, to mamy prawo taką osobę ująć i zatrzymać. Praktycznie zawsze wiąże się z tym co najmniej naruszenie nietykalności cielesnej, a dla skuteczności zatrzymania niejednokrotnie niezbędne jest użycie przemocy prowadzące do obezwładnienia zatrzymanego na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa. Zgodnie z orzecznictwem „zatrzymanie obywatelskie nie pozostaje pozbawione cech prawnie dopuszczalnego w sytuacji, gdy do zatrzymania sprawcy niezbędne jest użycie siły fizycznej”⁴.

Zastosowane działania muszą być wystarczające do odparcia zamachu i nie mogą przekraczać stopnia potencjalnego zagrożenia, zarówno pod względem intensywności, jak i czasu obrony (nie może ona być ani przedwczesna, ani spóźniona). Podejmując interwencję, należy zawsze przewidzieć, czy są możliwe inne sposoby udzielenia ochrony prawnej.

4 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 20 września 2012 r., sygn. XVI K 62/12.

Nie można zadawać sprawcy uderzeń, chyba że osoba dokonująca zatrzymania działa w celu odparcia zamachu na życie lub zdrowie własne lub innych osób, albo na mienie, lub też przeciwdziała ucieczce. Wykluczone jest stosowanie jakiegokolwiek agresji już po ujęciu sprawcy, należy wówczas podejmować tylko czynności uniemożliwiające mu ucieczkę.

13. Czy ten, kto usuwa z ulicy osoby blokujące przejazd, może odpowiadać karnie lub za popełnienie wykroczenia?

.....

Jeśli nie zostaną przekroczone granice obywatelskiego zatrzymania, świadek zdarzenia nie będzie odpowiadał karnie ani za popełnienie wykroczenia. Zatrzymanie obywatelskie niespełniające wymogów (w sytuacji, gdy można ustalić tożsamość osoby popełniającej przestępstwo lub nie zachodzi obawa ukrycia się tej osoby) może pociągać za sobą odpowiedzialność cywilną za wyrządzoną szkodę, a także odpowiedzialność karną.

Należy obowiązkowo pamiętać o niezwłocznym przekazaniu sprawcy policji. Przechowywanie osoby zatrzymanej dłużej, niż jest to niezbędne do przekazania jej policji, może stanowić przestępstwo pozbawienia wolności⁵.

Przekroczenie granic użycia siły fizycznej może natomiast zostać zakwalifikowane jako zmuszenie innej osoby do określonego działania lub zaniechania, poprzez zastosowanie wobec niej przemocy lub groźby bezprawnej. Z podobnymi konsekwencjami należy się liczyć także w sytuacji nadużywania siły i środków podczas zatrzymania obywatelskiego.

14. Co jeśli aktywista jest przyklejony do asfaltu?

.....

Jeśli aktywista jest przyklejony do powierzchni jezdni przy pomocy kleju cyjanoakrylowego (np. Kropelki, Super glue), przeniesienie go na bok będzie niemożliwe bez uprzedniego odklejenia przy wykorzystaniu odpowiednich substancji⁶. W przeciwnym razie można doprowadzić do uszkodzenia skóry osoby, która przykleiła się do asfaltu.

Klej cyjanoakrylowy rozpuszcza się po zetknięciu z takimi substancjami jak smar WD-40 albo zmywacz do paznokci, który zawiera alkohol. Jeśli dysponujemy którąś z tych substancji, należy nałożyć ją na klej, który po jakimś czasie powinien się rozpuścić. To pozwoli na przeniesienie sprawcy w takie miejsce, gdzie nie będzie on utrudniał pojazdom bezpiecznego przejazdu.

Zdjęcie: Freepik

⁵ K. Eichstaedt, komentarz do art. 243 k.p.k. [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I. Art. 1–424*, wyd. VII, LEX 2024.

⁶ Jak rozkleić klej kropelka i super glue? Najlepsze sposoby na zmywanie klejów, Wiraset.com.pl, <https://www.wiraset.com.pl/jak-rozkleic-klej-kropelka-i-super-glue-najlepsze-sposoby-na-zmywanie-klejow/>, dostęp: 5 maja 2024 r.

15. Czy można dokonać zatrzymania obywatelskiego i stosować siłę, jeśli na miejscu jest już policja?

.....

Zatrzymanie obywatelskie uregulowane jest w art. 243 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (k.p.k.) i stanowi rodzaj zatrzymania procesowego, jednak różni się od właściwego zatrzymania uregulowanego w art. 244 k.p.k. opisującym działania policji. Ujęcie obywatelskie ma wobec zatrzymania właściwego charakter subsydiarny, jest bowiem dokonywane niejako **w zastępstwie policji** lub innego uprawnionego organu⁷. Oznacza to, że w przypadku, gdy na miejscu jest policja, obywatel co do zasady nie powinien stosować samodzielnych środków przymusu w celu zatrzymania sprawcy.

Można jednak wyobrazić sobie sytuację, gdy policja podczas nielegalnego zgromadzenia nie jest w stanie w danej sytuacji zareagować na czas (z powodu np. innego zatrzymania). Wówczas w przypadku, gdy istnieją podstawy do zatrzymania, obywatel ma prawo ująć sprawcę i niezwłocznie, na miejscu, przekazać osobę ujętą policji. **Należy jednak pamiętać, że są to sytuacje wyjątkowe, a zatrzymanie obywatelskie powinno stanowić ostateczność.**

16. Co mogę zrobić, gdy jestem świadkiem nielegalnego zablokowania ulicy, a na miejscu jest policja?

.....

W takiej sytuacji należy podjąć przede wszystkim rozmowę z funkcjonariuszami policji i zażądać ich interwencji. Można również nagrać tę rozmowę wraz z żądaniem (patrz również pkt 19). W przypadku gdy policja podejmie interwencję i usunie blokujących drogę, należy podziękować funkcjonariuszom za pomoc. Warto również poprosić o ich dane i wystać pisemne podziękowania do właściwej jednostki policji.

W przypadku gdy policja odmawia podjęcia interwencji, w pierwszej kolejności należy udokumentować zdarzenie poprzez zdjęcia i filmy, tak aby było możliwe udowodnienie, że rzeczywiście doszło do popełnienia przestępstwa lub wykroczenia (patrz również pkt 19). Następnie należy złożyć pisemne zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa i dołączyć do niego zgromadzone dowody. Niezależnie od powyższego należy poprosić funkcjonariuszy o dane osobowe i złożyć skargę na ich zachowanie, polegającą na odmowie podjęcia czynności służbowych w sytuacji, gdy istniały przesłanki do interwencji. Podstawę prawną do złożenia skargi w takiej sytuacji stanowi art. 132 ust. 1 w zw. z art. 132 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (dalej: ustawa o Policji).

Art. 132 ustawy o Policji

Naruszenie dyscypliny służbowej

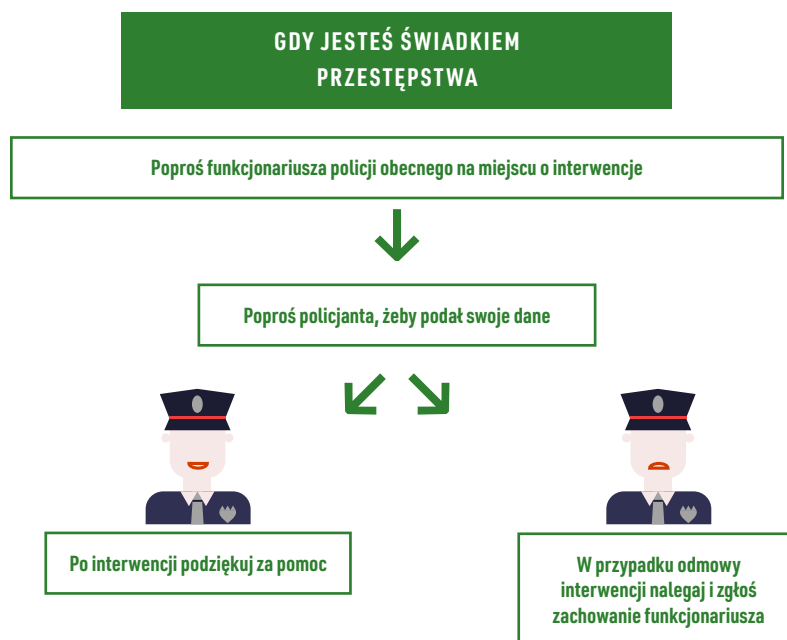
1. Policjant odpowiada dyscyplinarnie za popełnienie przewinienia dyscyplinarnego polegającego na naruszeniu dyscypliny służbowej lub nieprzestrzeganiu zasad etyki zawodowej.

[...]

3. Naruszeniem dyscypliny służbowej jest w szczególności:

1) niedopełnienie obowiązków policjanta wynikających ze złożonego ślubowania, a także przepisów prawa;
[...]

7 K. Eichstaedt, komentarz do art. 243 k.p.k. [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I. Art. 1–424*, wyd. VII, LEX 2024.

Grafika: Freepik

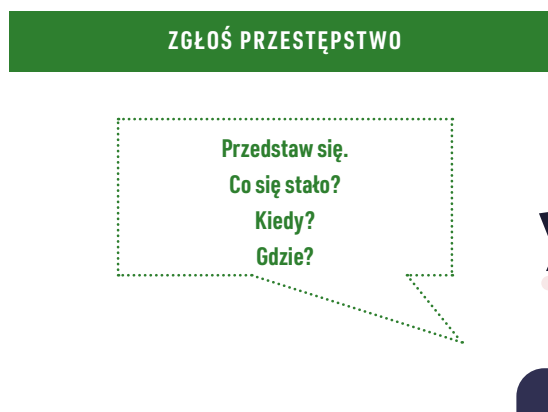
17. Jakie dane podawać policji i jakie informacje są istotne w sytuacji zgłoszenia popełnionego przestępstwa lub wykroczenia?

.....

Dokonując zgłoszenia przestępstwa bądź wykroczenia, należy w miarę dokładnie opisać zgłaszany czyn ze wskazaniem czasu, miejsca, sposobu i okoliczności jego popełnienia, a także jego skutków.

Będąc przesłuchiwanym w charakterze świadka, należy podać: imię, nazwisko, wiek, miejsce zamieszkania, zajęcie, poinformować, jeśli było się wcześniej karany za fałszywe zeznanie lub oskarżonym, a także podać swój stosunek do stron. Miejsce zamieszkania zostanie zaś ustalone na podstawie dokumentu tożsamości lub pisemnego oświadczenia świadka i nie powinno być ujawnione osobie podejrzanej.

W protokole nie zamieszcza się danych dotyczących miejsca zamieszkania i miejsca pracy, a także numeru telefonu czy adresu mailowego pokrzywdzonych i świadków. Dane te odnotowuje się w załączniku do protokołu, który przechowywany jest w załączniku adresowym do akt sprawy, do wiadomości organu prowadzącego postępowanie (art. 148a § 1 k.p.k.). Oznacza to, że dostęp do nich będą mieć tylko i wyłącznie policja, prokurator i sąd.

Grafika: Freepik

18. Czy policja ma prawo mnie wylegitymować, jeśli jestem świadkiem nielegalnego blokowania ulicy?

.....

Zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy o Policji policja wykonuje czynności w celu:

- » rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw, przestępstw skarbowych i wykroczeń;
- » poszukiwania osób ukrywających się przed organami ścigania lub wymiaru sprawiedliwości;
- » poszukiwania osób zaginionych.

Zdjęcie: Adobe Stock

Bezpośredni świadek przestępstwa lub wykroczenia może zostać wylegitymowany przez policję w celu ustalenia danych osobowych dla potrzeb prowadzonego później postępowania karnego i ewentualnego wezwania na przesłuchanie w charakterze świadka.

19. Jak utrwalać przebieg popełnienia czynu zabronionego?

.....

Przebieg popełnienia czynu zabronionego można utrwalić poprzez nagranie lub sfotografowanie zdarzenia telefonem, aparatem fotograficznym lub innym urządzeniem umożliwiającym zapis obrazu lub dźwięku.

Utrwalanie przebiegu popełnienia czynu zabronionego jest zgodne z prawem i nie wymaga zgody sprawcy.

Działania aktywistów klimatycznych podejmowane są bowiem w miejscach publicznych. W polskim prawie nie istnieje żaden przepis, który zabraniałby nagrywania obiektów publicznych.

Ponadto każdy ma prawo nagrywać przebieg rozmowy, w której sam uczestniczy. Bezpiecznie jest jednak o fakcie nagrywania rozmowy poinformować osoby nagrywane. Jeśli sprawca czynu zabronionego wdaje się w dyskusję ze świadkiem zdarzenia, świadek może zgodnie z przepisami rejestrować przebieg rozmowy. Takie działanie nie wypełnia znamion czynu określonego w art. 267 k.k. (nielegalne uzyskanie informacji).

Należy jednak pamiętać o ochronie dóbr osobistych osób nagrywanych, w szczególności takich jak nazwisko czy wizerunek. Regulacje dotyczące tej kwestii znajdują się w art. 23 i art. 24 Kodeksu cywilnego (dobra osobiste człowieka i ich ochrona). Upublicznienie zarejestrowanego nagrania w sposób umożliwiający identyfikację osoby nagranej może oznaczać naruszenie tych przepisów. W takiej sytuacji osoba upubliczniająca nagranie naraża się na odpowiedzialność cywilną.

Jeśli utrwalamy działania sprawców, warto zdobyć dane świadków zdarzenia oraz zadbać o to, aby urządzenie, za pomocą którego rejestrujemy przebieg popełnienia czynu zabronionego, pozwalało na określenie dokładnej daty i godziny zdarzenia.

20. Czy świadek lub pokrzywdzony będzie musiał brać udział w postępowaniu karnym lub wykroczeniowym?

.....

Osoba zawiadamiająca o popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia zostanie przesłuchana w charakterze świadka lub pokrzywdzonego. Status pokrzywdzonego i tym samym strony w postępowaniu karnym (art. 299 § 1 k.p.k.) przysługuje temu, czyje dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo czy wykroczenie (art. 49 § 1 k.p.k. i art. 25 § 1 k.p.s.w.).

Art. 49 § 1 k.p.k.

Pojęcie pokrzywdzonego

§ 1. Pokrzywdzonym jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo.

Art. 25 § 1 k.p.s.w.

Pokrzywdzony w sprawach o wykroczenia

§ 1. Pokrzywdzonym jest ten, czyje dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez wykroczenie.

Później może zaistnieć konieczność stawienia się jako świadek w sądzie w celu potwierdzenia złożonych na policji lub w prokuraturze zeznań.

W postępowaniu karnym pokrzywdzony może zaskarżyć postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania lub o jego umorzeniu (art. 306 § 1 pkt 1 oraz § 1a pkt 1 k.p.k.). Pod pewnymi warunkami pokrzywdzony może również sam złożyć akt oskarżenia, tzw. subsydiarny akt oskarżenia (art. 55 k.p.k.).

W postępowaniu dotyczącym wykroczenia pokrzywdzony ma również prawne możliwości wniesienia wniosku o ukaranie jako oskarżyciel posiłkowy (art. 27 § 1 i 2 k.p.s.w.).

W celu utrzymania statusu strony w postępowaniu przed sądem pokrzywdzony powinien złożyć oświadczenie o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego **do chwili rozpoczęcia przewodu sądowego, tj. odczytania oskarżonemu na rozprawie głównej aktu oskarżenia** (art. 54 § 1 k.p.k.). W postępowaniu w sprawach o wykroczenia takie oświadczenie należy złożyć **w terminie 7 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o przesłaniu wniosku o ukaranie do sądu** (art. 26 § 3 k.p.s.w.).

Każdy świadek i pokrzywdzony musi zostać przez organy prowadzące postępowanie pouczony o przysługujących mu prawach.

JAKO POKRZYWDZONY

Masz prawo:

- skarżyć odmowę wszczęcia postępowania,
- skarżyć umorzenie postępowania,
- składać wnioski dowodowe,
- zostać oskarżycielem posiłkowym,
- domagać się od sprawcy nawiązki lub zadośćuczynienia.

Grafika: Freepik

21. Czy wobec sprawców nielegalnego blokowania ulicy, niszczenia zabytków i pomników lub zakłócania wydarzeń artystycznych, sportowych czy naukowych można zastosować postępowanie przyspieszone i co to oznacza dla świadka lub pokrzywdzonego?

O ile spełnione są poniższe przesłanki, można wobec sprawców czynów zabronionych zastosować postępowanie przyspieszone.

Postępowanie przyspieszone to szczególny tryb, który można zastosować wobec sprawców przestępstw ujętych na gorącym uczynku lub zatrzymanych bezpośrednio potem oraz w ciągu 48 godzin doprowadzonych przez policję i przekazanych do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym (art. 517b § 1 k.p.k.).

Natomiast w przypadku spraw o wykroczenia postępowanie przyspieszone stosuje się m.in. do osób:

- » niemających stałego miejsca zamieszkania lub miejsca stałego pobytu, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że rozpoznanie sprawy w postępowaniu zwyczajnym będzie niemożliwe lub znacznie utrudnione (art. 90 § 1 k.p.s.w.);
- » przebywających jedynie czasowo na terytorium Polski, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że rozpoznanie sprawy w postępowaniu zwyczajnym będzie niemożliwe lub znacznie utrudnione (art. 90 § 2 k.p.s.w.);
- » sprawca został ujęty na gorącym uczynku lub bezpośrednio po popełnieniu wykroczenia i niezwłocznie doprowadzono go do sądu (art. 91 § 1 k.p.s.w.).

Również w postępowaniu przyspieszonym można posiadać status zarówno świadka, pokrzywdzonego, jak i oskarżyciela posiłkowego.

W postępowaniu przyspieszonym nie jest konieczne podejmowanie przez policję takich czynności, jak chociażby przesłuchanie świadków. Jeżeli jednak zostaniesz wezwany jako świadek, to masz obowiązek stawić się we wskazanym czasie i miejscu. Przesłuchanie świadka może także nastąpić przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.

22. Czy mogę domagać się odszkodowania od osoby, która blokuje mi przejazd?

.....

Żądanie odszkodowania od osoby, która blokuje przejazd, jest możliwe na podstawie art. 415 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1610 z późn. zm. – k.c.).

Art. 415 k.c.

Odpowiedzialność na zasadzie winy

Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.

Jest to najbardziej podstawowa reguła, jeśli chodzi o dochodzenie naprawienia szkody we wszelkiego rodzaju sytuacjach. Należy do nich również blokada drogi.

Oczywiście nie w każdym przypadku, gdy ktoś czuje się poszkodowany, potencjalny sprawca czy sprawcy będą zobowiązani do naprawienia szkody. Aby żądanie odszkodowania było uprawnione, musi zostać spełnionych kilka przesłanek wynikających z przepisów. Konieczne jest też zrealizowanie pewnych praktycznych wskazań.

Żądanie odszkodowania będzie miało prawne podstawy, gdy:

- » działanie sprawców było bezprawne, zawinione,
- » w następstwie działania sprawców ktoś poniósł szkodę,
- » między działaniem sprawcy a szkodą występuje tzw. adekwatny związek przyczynowy.

Z bezprawnością będziemy mieli do czynienia, gdy czyn – tutaj: blokowanie przejazdu – nie będzie mieścić się w porządku prawnym. Może to być złamanie reguły wprost określonej prawem, np. w przepisach ruchu drogowego, ale też zasad współżycia społecznego lub innych niepisanych norm (nawet obyczajowych lub zdroworozsądkowych), z których wynika nakaz niewyrządzania szkód innym.

Wina sprawcy to subiektywny stosunek sprawcy do czynu, który przesądza o tym, że można mu zarzucić to, iż danego czynu się dopuścił, czyli to, co można nazwać nagannością zachowania. Miarą, która decyduje o tym, czy zachowanie sprawcy było zawinione, i w jakim stopniu, jest należyta staranność wymagana w stosunkach danego rodzaju (art. 355 § 1 k.c.). Zawinienie jest stopniowalne: od winy nieumyślnej (w postaci niedbalstwa lub lekkomyślności) do winy umyślnej (w postaci działania w zamiarze ewentualnym lub w zamiarze bezpośrednim). Jednak aby prawna odpowiedzialność zaistniała, wystarczy wina w najniższym stopniu.

Szkoda, która może podlegać naprawieniu, to straty, które poszkodowany poniósł, lub korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono (art. 361 § 2 k.c.). Tutaj w grę wchodzi całe spektrum uszczerbków materialnych, które ktoś poniósł w związku z tym, że droga, którą jechał, została zablokowana. Naprawieniu może podlegać też krzywda niematerialna, gdy u poszkodowanego doszło do uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia (np. cierpienie z tym związane).

Adekwatny związek przyczynowy ogranicza odpowiedzialność sprawcy tylko do normalnych następstw działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. (art. 361 § 1 k.c.). Sprawca nie będzie więc ponosić odpowiedzialności za to, co w ogóle nie jest skutkiem jego działania, a jedynie za to, co jest normalnym następstwem czynu. Normalne następstwa to skutki, które obiektywnie są normalne, typowe, przeciętne, oczekiwane w zwykłej kolejności rzeczy. Przy ocenie, czy dany skutek ma taki charakter, należy używać kryteriów naukowych oraz doświadczenia życiowego i zdrowego rozsądku.

Odnosząc powyższe do głośnych przypadków blokowania ruchu przez aktywistów klimatycznych, które polegało na przyklejeniu się do jezdni, należy stwierdzić, że zachowanie takie jest bezprawne, bo nie stanowi legalnego zgromadzenia, i w oczywisty sposób narusza prawo o ruchu drogowym oraz zasady bezpieczeństwa oparte choćby na zdrowym rozsądku.

Jest to ponadto działanie zawinione, ponieważ – zakładając poczytalność protestujących – muszą oni zdawać sobie sprawę z tego, że łamią prawo i zdroworozsądkowe reguły bezpieczeństwa oraz że zablokowanie ruchu samochodowego może spowodować poważne konsekwencje dla osób, które nie spodziewając się zatoru, utkną w korku. Stopień winy pogłębia to, że aktywiści klimatyczni swoich protestów nie rejestrują jako legalne zgromadzenia (zgodnie z ustawą – Prawo o zgromadzeniach), nie mają też one charakteru zgromadzeń spontanicznych. Wygląda na to, że przemyślanym założeniem leżącym u podstaw działań aktywistów jest podejmowanie ich w sposób niezgodny z obowiązującym w Polsce porządkiem prawnym dotyczącym zgromadzeń publicznych. Warto przy tym podkreślić, że jest to porządek bardzo liberalny i dopuszczający demonstrowanie czy protestowanie również w sposób utrudniający czy uniemożliwiający ruch samochodowy. Warunkiem jest jednak wcześniejsze zgłoszenie zgromadzenia lokalnym władzom.

Szkodami, które mogą podlegać naprawieniu w wyniku blokady drogi przez aktywistów klimatycznych, będą, po pierwsze, wszelkie koszty, które ktoś poniósł przez to, że nie mógł przejechać zaplanowaną trasą. Jeśli więc ktoś jechał taksówką i opłata, którą poniósł, była istotnie większa niż ta, która by się należała, gdyby blokady nie było, to odszkodowanie może obejmować ten dodatkowy koszt.

Po drugie mogą to być utracone korzyści w postaci utraconego zarobku – gdy ktoś utracił wynagrodzenie, które uzyskałby, gdyby stawiał się w pracy czy u klienta, z którym był umówiony.

Wreszcie, po trzecie, jeśli ktoś w następstwie tego, że utknął w korku, ucierpiał na zdrowiu (doszło u niego do uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia), może domagać się pokrycia kosztów leczenia, a także zadośćuczynienia pieniężnego rekompensującego doznaną krzywdę. Nie dotyczy to tylko osób, które były wiezione karetką, ale każdego.

Odpowiedzialność blokujących drogę aktywistów obejmie te szkody, które będą normalnym następstwem takiego działania. Nie powinno budzić wątpliwości, że skutki – takie jak: zwiększenie kosztu dojazdu osób, które utknęły w korku (zwłaszcza poruszających się taksówkami), utrata zarobku przez osoby, które nie dotarły na czas do pracy czy w miejsce świadczenia usług, lub uszczerbek na zdrowiu osób, które nie dostały się na czas do lekarza bądź też doznały takiego uszczerbku z powodu stania w korku – są normalnym, typowym następstwem, które powinny przewidzieć osoby blokujące przejazd ruchliwą drogą.

Grafika: Freepik

Od strony praktycznej: aby móc dochodzić roszczeń odszkodowawczych, trzeba zgromadzić dowody wykazujące, kto blokadę zorganizował, jakie były jej okoliczności (gdzie i kiedy miała miejsce), a także jakie skutki wywołała u poszkodowanego. Użyteczne mogą tu być notatki policyjne, jeśli zgłosi się zdarzenie policji, a także materiały zdjęciowe i filmowe wykonane samodzielnie lub udostępnione w internecie przez innych uczestników.

Niezmiennie istotne jest to, że to na poszkodowanym spoczywa ciężar udowodnienia faktów, z których wywodzi on skutki prawne (czyli w tym przypadku zobowiązania do naprawienia szkody). Dotyczy to też faktu konkretnej szkody, którą się poniosło, jej rozmiaru i tego, że była właśnie następstwem blokady. Jeśli więc ktoś zapadł na zdrowiu przez to, że nie dotarł na czas do lekarza albo po prostu samo wielogodzinne stanie w korku wywołało u niego negatywne skutki zdrowotne, powinien to udowodnić. Potrzebna może być także obdukcja lekarska, którą należy wykonać jak najprędzej, najlepiej od razu po wydostaniu się z zablokowanego obszaru.

Szczególnie istotne jest, by skierować roszczenia przeciwko tym osobom, które były sprawcami konkretnej blokady. W pozwie trzeba wskazać je z imienia i nazwiska lub nazwy (w przypadku organizacji) wraz z podaniem adresu zamieszkania lub siedziby.

Warto wreszcie pamiętać, że aktywiści klimatyczni mogą próbować bronić się swoście pojętym stanem wyższej konieczności, obywatelskiego nieposłuszeństwa lub altruistycznymi celami, które im przyświecają (ochroną świata przed katastrofą klimatyczną). W sytuacji, gdy dysponują oni wieloma legalnymi formami działania dostępnymi dla organizacji społecznych i politycznych: edukacyjnymi, medialnymi, a zwłaszcza możliwością organizacji legalnych zgromadzeń, nie powinno budzić wątpliwości, że blokada drogi w typowy dla tych aktywistów sposób powinna zostać uznana za bezprawną i zawinioną, a tym samym obarczona skutkami m.in. w postaci obowiązku naprawienia szkody na warunkach opisanych w tym punkcie.

23. Czy jesteśmy skazani na „ekoterroryzm”?

.....

Temat zmian klimatycznych nie jest w naszej debacie społeczno-politycznej niczym nowym. Dyskusja wokół niego coraz częściej jednak przenosi się na polskie ulice i przybiera formy całkowicie nieakceptowalne. W sytuacji, gdy bezcenne dzieła sztuki czy pomniki oblewane są farbą, koncerty, opery i sztuki przerywane, a wreszcie tamowany jest ruch uliczny poprzez przyklejanie się aktywistów do jezdni – mamy do czynienia po prostu z naruszeniem szeregu przepisów polskiego prawa.

Na Zachodzie już odnotowywane są dywersyjne działania ekoaktywistów polegające na blokadzie prac platform wiertniczych, kopalni czy elektrowni. Doświadczenie państw i społeczeństw Zachodniej Europy pokazuje, że zjawiska te nie znikną same, a wręcz przeciwnie – będą się nasilać.

Nasze społeczeństwo i państwo powinny z tego zachodniego doświadczenia wyciągnąć wnioski. Przede wszystkim należy reagować, gdy łamane jest prawo, i pamiętać, że wcale nie jesteśmy skazani na uleganie „ekoterroryzmowi”.

WSPARCIE DARZYŃCÓW

Instytut Ordo Iuris jest fundacją i zakres naszej aktywności jest ściśle uzależniony od funduszy, które pozyskamy na działalność statutową. Ceniąc sobie niezależność, nie korzystamy ze środków publicznych i grantów, których pozyskanie mogłoby ją ograniczać. Naszą działalność prowadzimy tylko dzięki hojności naszych Darczyńców, zwłaszcza tych, którzy wspierają nas regularnie co miesiąc w ramach Kręgu Przyjaciół (więcej na: www.przyjaciele.ordoiuris.pl)

RAZEM MOŻEMY REALNIE WPŁYWAĆ NA RZECZYWISTOŚĆ!

DAROWIZNĘ MOŻNA PRZEKAZAĆ NA KONTO

32 1160 2202 0000 0002 4778 1296

Fundacja Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris
ul. Zielna 39, 00-108 Warszawa
oraz za pomocą przelewów internetowych
Tpay i PayPal (szczegóły na stronie www.ordoiuris.pl)

ordoiuris.pl

[/ordoiuris](https://www.facebook.com/ordoiuris)

[/ordoiuris](https://www.youtube.com/ordoiuris)

[/ordoiuris](https://www.instagram.com/ordoiuris)

[@ordoiuris](https://twitter.com/ordoiuris)